

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Одеського національного
політехнічного університету
Протокол від 27.12.2016 р. № 3

Введено в дію наказом ректора
від 12.01.2017 р. № 2

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО САМОСТІЙНУ РОБОТУ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ОНПУ

Одеса – 2016

Положення про самостійну роботу здобувачів вищої освіти в ОНПУ / Т. І. Черкасова, Л. В. Іванченко, В. Кандєєва, О. С. Савельєва. Одеса: ОНПУ, 2016. – 8 с.

Текст положення в редакції 2020 р.

Положення визначає загальні вимоги до планування, організації та контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти (далі – СРС) в Одеському національному політехнічному університеті (далі – ОНПУ). Його дія поширюється на всіх здобувачів, які навчаються за відповідними освітніми чи науковими програмами на першому (бакалаврському), другому (магістерському) та третьому (освітньо-науковому) рівнях вищої освіти, викладачів та всі форми навчання.

Положення розроблене на підставі законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положення про організацію освітнього процесу в ОНПУ та Статуту університету.

1 Загальні положення

Самостійна робота здобувача (СРС) – невід’ємна складова підготовки фахівців в університеті. СРС є однією з основних форм оволодіння навчальним матеріалом поза межами обов’язкових навчальних занять.

Самостійна робота є формою навчання, завдяки якій здобувач має можливість засвоїти та закріпити теоретичні знання; поглибити відповідні уміння та навички; навчитися планувати час та систематично працювати; сформувати свій стиль розумової діяльності.

Об’єм СРС з кожної навчальної дисципліни встановлюється в навчальних планах підготовки фахівців відповідного освітнього (освітньо-наукового) рівня, а її зміст та форми виконання, контролю та оцінювання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота є обов’язковим видом навчальної роботи для кожного здобувача.

Об’єм СРС складає не менше, ніж 50 % від загального об’єму навчальної дисципліни і вимагає від викладача розробки чіткого нормативно-методичного і організаційного забезпечення даного виду діяльності.

Відповідальність за створення умов для забезпечення якісного виконання самостійної роботи здобувачів покладається на завідувачів кафедр та гарантів освітніх програм.

Відповідальність за якість виконаної самостійної роботи несе безпосередньо здобувач.

2 Мета та задачі самостійної роботи здобувачів

Основною метою самостійної роботи здобувачів є забезпечення професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, направленої на формування дієвої системи фундаментальних і професійних знань, компетентностей, умінь і навичок, які вони б могли вільно і самостійно застосовувати надалі в своїй практичній та науковій діяльності.

Основними завданнями самостійної роботи здобувачів є послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності, вміння працювати з різними джерелами інформації, аналізувати та систематизувати навчальний матеріал.

Основна задача організації СРС полягає в створенні психолого-дидактичних умов розвитку ініціативи і мислення на заняттях будь-якої форми.

При організації СРС викладач має вирішити ряд задач:

- поглибити і розширити професійні знання та компетентності здобувачів;
- сформувати у них зацікавленість до навчально-пізнавальної діяльності;
- навчити здобувачів оволодівати прийомами процесу пізнання;
- розвивати у них самостійність, активність, відповідальність;
- розвивати пізнавальні здатності майбутніх спеціалістів.

Основним принципом організації СРС повинно стати забезпечення переходу від формально-пасивного виконання навчальних завдань до пізнавальної активності з формуванням власної думки при вирішенні поставлених проблемних питань і задач.

Організація самостійної роботи здобувача спрямовується на набуття ними загальних та професійних компетентностей, оволодіння вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- опрацювання статистичної інформації;
- користування Інтернет;
- написання повідомлень, рефератів, доповідей;
- підготовка презентацій та виступів;
- проведення необхідних експериментальних та пошукових досліджень;
- застосування набутих знань для розв'язання практичних завдань.

Таким чином, в результаті самостійної роботи здобувач повинен навчитися осмислено і самостійно працювати спочатку з навчальним матеріалом, а надалі – з науковою інформацією, використовувати основи самоорганізації і самовиховання з тим, щоб і в подальшому сформувавши у особи необхідність і здатність безперервно підвищувати свою кваліфікацію.

3 Види самостійної роботи здобувачів

Самостійна навчальна й науково-дослідна робота, як складова частина навчально-виховного процесу, виконується здобувачами під керівництвом викладача, який, як правило, проводить аудиторні заняття або призначений здійснювати керівництво при опануванні певною освітньою компонентою.

В залежності від часу і місця проведення, характеру керівництва з боку викладача і видів контролю результатів самостійна робота здобувача поділяється на підготовку до аудиторних занять, підготовку до поточного та модульного контролю, підготовку до складання екзаменів, виконання планових індивідуальних завдань та завдань, які викладач виніс до робочої програми навчальної дисципліни з метою більш якісної діагностики програмних результатів навчання. Самостійна робота може носити і ініціативний характер.

Ініціативна самостійна робота здобувачів не передбачається навчальними і навчально-методичними матеріалами, здійснюється ними з метою реалізації власних навчальних і наукових інтересів. До цього виду СРС можуть бути віднесені: наукова робота здобувачів, підготовка і участь в наукових, науково-практичних і науково-методичних конференціях, семінарах, олімпіадах, підготовка і участь в спортивних змаганнях, тощо.

Індивідуальні завдання (реферати, розрахунково-графічні роботи, курсові роботи та проекти, кваліфікаційні роботи тощо), як складові самостійної роботи, сприяють поглибленому вивченню здобувачем теоретичного матеріалу, закріпленню і узагальненню отриманих знань, формуванню вмінь використання знань для комплексного вирішення відповідних професійних завдань.

Види, графік виконання та термін захисту індивідуальних завдань з певних навчальних дисциплін визначаються в робочих програмах навчальних дисциплін та графіком освітнього процесу. Індивідуальні завдання виконуються здобувачами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з боку викладача.

4 Організація самостійної роботи здобувачів

Організацію СРС забезпечує викладач, який зобов'язаний працювати зі здобувачем, як з особистістю, враховувати її сильні і слабкі сторони, індивідуальні здатності та схильності.

Організацію самостійної роботи здобувачів з певної освітньої компоненти здійснюють відповідні кафедри, які розробляють необхідну документацію (методичні вказівки, рекомендації тощо), яка допомагає планувати та самостійно виконувати певний вид навчальної діяльності здобувача, а також забезпечують необхідний рівень консультативної допомоги.

Збільшення частки самостійної роботи здобувачів і зниження аудиторного навантаження викладачів передбачає відповідне збільшення кількості академічних годин, що відводяться на контроль знань студентів (контроль самостійної роботи), поточні групові й індивідуальні консультації, індивідуальну роботу, розроблення науково-методичних і навчальних матеріалів.

У межах підготовки здобувачів до самостійної навчальної й науково-дослідної роботи та з метою формування первинних навичок самостійної роботи на першому курсі доцільно внести до навчальної програми факультативної дисципліни «Організація освітнього процесу в ОНПУ» теми, пов'язані з питаннями організації та супроводження самостійної роботи здобувачів.

Не пізніше, ніж на першому в поточному семестрі засіданні кафедри, узгоджуються графіки консультацій викладачів з навчальних дисциплін, які викладаються в даному семестрі, графіки виконання та контролю окремих етапів індивідуальних завдань, терміни ліквідації заборгованостей.

З власної ініціативи та з відома керівництва університету кафедри можуть проводити студентські навчальні, наукові й науково-практичні заходи (олімпіади, конференції, конкурси, симпозіуми, спартакіади тощо).

Самостійна робота може здійснюватися індивідуально або групами в залежності від мети, об'єму і конкретної тематики самостійної роботи, рівня складності, рівня та форми здобуття вищої освіти.

5 Методичне забезпечення і контроль самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів забезпечується системою навчально-методичних матеріалів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій та практикумів (у т. ч. на електронних носіях) тощо.

Всі методичні вказівки та конспекти лекцій перед розміщенням на сайті НТБ ОНПУ мають бути надані до навчально-методичного відділу разом з робочою програмою навчальної дисципліни на узгодження і реєстрацію.

Методичні посібники мають бути розроблені з урахуванням специфіки різних видів самостійної роботи, відповідати тематиці та змісту навчальної дисципліни, містити в собі вказівки щодо терміну, обсягу засвоєння матеріалу з зазначенням навчальних і наукових видань, питання для самоконтролю, тести, контрольні завдання, приклади оформлення самостійної письмової роботи, а також містити систему та критерії оцінювання результатів проведеної самостійної роботи.

З метою виконання встановлених вимог до якості навчальної літератури, рукописи мають пройти процедуру попереднього розгляду щодо рекомендації їх до видання: обговорені і затверджені на засіданні кафедри та факультету (інституту), схвалені методичною комісією університету та рекомендовані Вченою радою університету до видання.

Методичні вказівки до виконання курсових та випускних робіт визначають тему, мету, план та графік виконання, містять список рекомендованої наукової та методичної літератури. Тематика курсових, випускних робіт повинна відповідати завданням навчальної дисципліни, бути актуальною і тісно пов'язаною з вирішенням практичних фахових завдань.

Вимоги до оформлення результатів дослідження, порядок дотримання термінів виконання і захисту цих видів самостійної (індивідуальної) роботи регламентовані відповідними положеннями.

Методичні рекомендації до проведення навчальних і виробничих практик розробляються згідно програм з кожного виду практики. Організація та проведення навчальних і виробничих практик здійснюється під керівництвом і контролем керівника практики.

Самостійна робота здобувача може виконуватися в бібліотеці університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, лабораторіях тощо.

Для забезпечення належних умов самостійної роботи здобувачів на складному лабораторному обладнанні, у комп'ютерних класах, інших навчальних об'єктах підвищеної складності ця робота повинна здійснюватися під керівництвом викладачів кафедри з наданням необхідної консультації або допомоги за попередньо складеним графіком, затвердженим завідувачем відповідної кафедри.

Оцінювання результатів виконання самостійної роботи здобувачів здійснюються викладачем відповідної дисципліни. В окремих випадках захист курсового проекту (роботи) здійснюється прилюдно в комісії, яка складається з трьох викладачів кафедри, які визначаються розпорядженням завідувача кафедри.

Контроль результатів самостійної роботи здобувачів здійснюється в межах часу, відведеного на обов'язкові навчальні заняття і позааудиторну самостійну роботу з навчальної дисципліни і відбувається в письмовій формі або з використанням дистанційних технологій.

Форми контролю самостійної роботи визначаються в робочій програмі навчальної дисципліни і мають бути доведені до здобувачів не пізніше, ніж на першому в семестрі занятті з навчальної дисципліни.

6 Рекомендації до критеріїв оцінювання знань

При розробленні критеріїв оцінювання рівня досягнення програмних результатів навчання необхідно враховувати такі основні компоненти:

Рівень знань:

- глибина і міцність знань;
- уміння систематизувати знання по окремих темах;
- уміння складати розгорнутий план відповіді;
- давати точні формулювання;
- правильно користуватися поняттєвим апаратом;
- грамотність, логічність і послідовність викладення;
- навички і прийоми виконання практичних завдань.

Навички самостійної роботи:

- уміння пошуку необхідної літератури;
- орієнтація в потоці інформації щодо обраної спеціальності;
- навички ведення записів (складання простого і розгорнутого плану, конспекту, реферату, виступу, а також навички науково-пошукової роботи).

Уміння застосувати знання на практиці:

- реалізація на практичних, семінарських заняттях;
- виконання індивідуальних завдань під час проходження практики.

В робочій програмі навчальної дисципліни мають бути чітко сформульовані критерії оцінювання програмних результатів до всіх елементів та видів самостійної роботи.